

Mediální štvance

O případu licencí pro dvě chomutovské solární elektrárny velmi intenzivně informovala média. Nepochybně silně přispělo i to, že na lavici obžalovaných usedla i bývalá předsedkyně Energetického regulačního úřadu (ERÚ) Alena Vitásková, což mediálně ztraktivnilo celou kauzu. Bohužel většina médií neinformovala objektivně a pravdivě. Zčásti někdy možná i neúmyslně, protože případ je poměrně komplikovaný a většina médií v hektické době zaplavené nejrůznějšími informacemi zprávy neověřuje a přebírá je od jiných médií.

Negativní informování o případu je možná zčásti způsobeno přirozeným způsobem fungování médií, která, aby byla veřejností coby svým spotřebitelem konzumována, jsou založena především na negativních zprávách, které více přitahují pozornost čtenářů a diváků než obecně pozitivní zprávy. Proto se média ze své podstaty budou vždy spíše zaměřovat na negativní aspekty čehokoliv. Dalším faktorem je tzv. mediální zkratka, která je rovněž médiím přirozená. Média se vždy budou snažit problém zjednodušit, aby je mohly konzumovat co nejširší maso, které si nechtějí lámat hlavu velkým přemýšlením. Ideální zprávou pro média je tedy jednoduché negativní sdělení, nad kterým si může veřejnost zanadávat. Po tom bude ve společnosti vždy poptávka. To vše je přirozené, vždy to tak bylo a bude.

Byla zde ale i média a konkrétní redaktoři či reportéři, kteří z nějakého důvodu úmyslně a vědomě šířili zcela nepravdivé informace o celém případě a účelově z něj vytvořili kauzu. Spustila se lavina a následovala několik let trvající mediální štvance. I ta zcela jistě ovlivnila vývoj případu a konečné nepochopitelné rozhodnutí soudců.

Jistě přispěli i politici, kteří téma solárních elektráren zpolitizovali. Řada osob si na fotovoltaice přihřála svou polívičku a využila je ve snaze získat politické body. Přinesli několik laciných populistických proklamací, kterých se média chytila. Vír se roztočil a smetl s sebou i zcela nevinné. Označení „solární baron“ už v Česku pevně zakořenilo. Mírou negativity se může rovnat s výrazy „tunelář“ nebo „kmoťr“. Běžně se hovoří o solární blamáži, o podvodu století, o solárním tunelu. Solární elektrárny jsou skoro sprostým slovem. Dokonce ještě v létě 2017 před volbami populisticky využil téma solárních elektráren tehdejší ministr zahraničí a volební lídr ČSSD Lubomír Zaorálek, když na tiskové konferenci veřejně ohlásil, že vláda zaúkolovala ministra financí, aby hledal způsob, jak sáhnout na *nepřiměřené zisky solárních baronů*. Uváděl přitom zcela nesmyslná čísla o pohádkových ziscích majitelů solárních elektráren.

Významnou roli sehrála i snaha některých silných a vlivných skupin, které profitují ze současného nastavení energetického trhu v ČR, zdiskreditovat v očích veřejnosti obnovitelné zdroje energie a především fotovoltaiku. Hodilo se jim na solární elektrárny svést řadu problémů, vytvořit stín solárních elektráren, a odklonit tak pozornost od jiných záležitostí. Jde například o vysoké ceny elektřiny, které jsou daleko více ovlivněny zcela jinými faktory než příspěvkem na obnovitelné zdroje, ať už jsou to přemrštěné poplatky za přenosovou soustavu, při jejichž výši by dráty musely být ze zlata, nebo třeba nevýhodné a neúspěšné investice ČEZ na Balkáně. Mezi tyto vlivné a mocné skupiny patří i atomová lobby, v jejímž zájmu je co nejvíce oslabit a potlačit sektor FVE a zajistit si podporu svého vlastního oboru, jehož je FVE přímým konkurentem.

Připomeňme známý citát válečného zločince, nacistického říšského ministra propagandy Josepha Goebbelse, že „*stokrát opakovaná lež se stává pravdou*“. V případě fotovoltaiky jde o dokonce tisíckrát opakovanou lež. Od roku 2011 se v médiích objevilo více než tisíc negativních mediálních výstupů, které byly velmi nepřátelské vůči fotovoltaickým elektrárnám a celý obor zcela zdiskreditovaly. Zajímavé přitom je, že k bioplynovým stanicím, větrným elektrárnám nebo třeba dotacím do zemědělství média tolik kritická nikdy nebyla...

Díky tomu všemu má solární energetika v Česku pověst něčeho drahého, podvodného, zkorumpovaného. Je u nás symbolem korupce a zvýšených účtů za elektřinu. Stále dokola se v médiích opakuje, že obnovitelné zdroje, a především fotovoltaika, z nás všech vysávají peníze, jsou neefektivní a jejich podpora slouží jen úzké vrstvě „solárních baronů“. Tuto představu se podařilo vsugerovat veřejnosti. Vznikl tak veřejný zájem na honu na solárníky stůj, co stůj. To, že v některých případech skutečně došlo k podvodům s licencemi pro některé solární elektrárny, které zcela prokazatelně nebyly dokončené nebo dokonce vůbec neexistovaly, je nepopiratelný fakt. Lavina smetla ale i chomutovské solární elektrárny, které dokončené byly. Když se kácí les, lítají třísky...

Dominantní roli na počátku celého případu sehrála Česká televize a její pořad Reportéři ČT, který celou kauzu uměle vytvořil. Reportér David Havlík natočil během několika let sérii reportáží, ve kterých zcela vědomě manipuloval fakty a předkládal zkreslené, překroucené a vyloženě nepravdivé informace. Ve všech svých reportážích například opakovaně tvrdil, že elektrárny nebyly ke dni udělení licence dokončené, a že tedy licence získaly podvodem. Tuto hypotézu pak přebírala i ostatní média a o případu informovala jako o podvodu při získání licencí na nedokončené elektrárny v Chomutově.

Následují konkrétní příklady manipulace s fakty, kterých se dopustila Česká televize a její pořad Reportéři ČT:

ČT ve svých reportážích například tvrdí, že chomutovské elektrárny „*získaly nejvýhodnější tarify pro výkup proudů*“. Není to pravda. Elektrárny v Chomutově nezískaly nejvýhodnější tarif. Získaly výkupní ceny pro zařízení uvedené do provozu v roce 2010. Podle cenového rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. 5/2009 byly výkupní ceny stanoveny takto:

Datum uvedení do provozu	Výkupní ceny elektřiny dodané do sítě v Kč/MWh
Výroba elektřiny využitím slunečního záření pro zdroj s instalovaným výkonem nad 30 kW a uvedeným do provozu od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2010	12.150
Výroba elektřiny využitím slunečního záření pro zdroj s instalovaným výkonem nad 30 kW a uvedeným do provozu od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2009	13.050
Výroba elektřiny využitím slunečního záření pro zdroj uvedený do provozu od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2008	14.010
Výroba elektřiny využitím slunečního záření pro zdroj uvedený do provozu od 1. ledna 2006 do 31. prosince 2007	14.370

Je evidentní, že nejvýhodnější tarif měly elektrárny uvedené do provozu v letech 2006 - 2009, nikoliv elektrárny uvedené do provozu v roce 2010. Přitom tyto ještě vyšší výkupní ceny v předešlých letech nikomu nevadily, o těch se nikdy moc nemluvilo. Všem je trnem v oku jen cena v roce 2010, která byla ale ve srovnání s předešlými roky ze všech nejnižší.

Nikdy nevadily ani výkupní ceny za biomasu, které dosahovaly až 33 Kč na jednu instalovanou kilowattu, což je téměř třikrát více než u solárních elektráren.

Reportér David Havlík v reportážích opakovaně říká: „*Kauzu, která ušetřila domácnostem miliardy, otevřel v roce 2011 náš pořad...*“. Ve skutečnosti žádné ušetření, natož v řádech miliard, tato kauza, ani žádná další obdobná kauza, nepřinesla. Od roku 2014 platí domácnosti příspěvek na obnovitelné zdroje energie pořád stejný, a to 495 Kč/MWh. Kde se tedy ztrácí tyto peníze? Reportér David Havlík má bohužel pravdu v tom, že tato první ze zmanipulovaných reportáží kauzu odstartovala a další reportáže ji několik let živily a manipulovaly veřejným míněním, což pravděpodobně mohlo ovlivnit i soudce.

České televize se snaží diváka přesvědčit, že bratři Zemkové „... z úřadu podle rozsudku vylákali povolení pro svoje dvě elektrárny, ačkoliv věděli, že nejsou hotové...“. Opět to není pravda. Alexandr a Zdeněk Zemkovi byli odsouzeni za přípravu trestného činu podvodu, nikoliv za dokonání trestný čin podvodu, dokonce ani za pouhý pokus o podvod, tudíž jednáním, které je jim kladeno za vinu, nedošlo k žádnému vylákání licence pro elektrárny. Dejme stranou, že ani Alexandr, ani Zdeněk Zemkovi nejsou vlastníky těchto elektráren, vlastníky elektráren jsou společnosti Saša – Sun s.r.o. a Zdeněk – Sun s.r.o., ve kterých tito působí pouze jako jednatelé. Obě společnosti jsou přitom vlastněny nepřetržitě společností Železářny Veselí a.s., dnes po fúzi Ferromet a.s.

Česká televize se chlubí: „*Získali jsme důkaz unikátní záběry obou elektráren z konce roku 2010, které promítali u soudu.*“ Na pozadí reportáže přitom běží kamerový záznam nazvaný „*amatérské záběry*“ bez uvedení data pořízení. Ve skutečnosti se jedná o záznam z 20.12.2010, který pořídili kontroloři ERÚ při prvním ohledání elektráren. Reportáž se snaží v divácích vyvolat dojem, že se jedná o záznam z 31.12.2010, tedy ze dne, kdy byla provedena opakovaná kontrola a následně udělena licence. Navíc celý záznam má cca 25 minut a jsou na něm především zachyceny části elektráren, které jsou zcela bez jakýchkoliv nedostatků. V reportáži se ale opakovaně objevují pouze ty pasáže, kde byly zjištěny drobné nedostatky, aby divák nabyl dojmu, že elektrárny byly z velké části nedokončeny. V reportáži jsou promítány stále dokola z různých pohledů a úhlů opakované záběry na pár chybějících panelů v sekci E a F zabrané z různých stran, jako by šlo o různá místa elektrárny. V tu dobu tam docházelo k výměně konstrukcí pod solárními panely. Závrtné konstrukce se měnily za zátěžového bloky, a to proto, že část elektrárny byla umístěna na dně vysušeného rybníku a konstrukce se v tomto místě propadávaly. Na několika záběrech jsou dokonce úplně jiné, cizí solární elektrárny, které s elektrárnami FVE Saša - Sun a FVE Zdeněk - Sun přímo sousedí. Ty byly v tu dobu skutečně nedokončené, ale přitom už měsíc měly licenci!

V reportážích se dále tvrdí: „*Dalších 5 obžalovaných dostalo tresty vězení od 4 do 7 let za to, že Zemkům pomáhali.*“ Opět zcela nepravdivé tvrzení. Alexandr a Zdeněk Zemkovi byli odsouzeni za přípravu trestného činu podvodu, nikoliv za dokonání trestný čin podvodu. Žádný z další spoluobžalovaných není odsouzen za to, „*že Zemkům pomáhal.*“

V reportážích vystupuje bývalý zaměstnanec ERÚ Rostislav Krejcar, který se účastnil ohledání elektráren dne 20.12.2010 a 31.12.2010 a který z nějakého důvodu mermomocí nechtěl elektrárnám licence udělit a hledal sebemenší nedostatky. V jedné z reportáží říká: „*Byla to situace, která byla zvláštní, ta zvláštnost nebyla jenom v tom, na co se ptáte, ale ta zvláštnost byla v tom, že to byla jediná elektrárna, na které já osobně jsem byl 2x, tzn. že standardní postup byl takový, že v okamžik, kdy Energetický regulační úřad našel pochybnosti na fotovoltaické elektrárně, tak daná fotovoltaická elektrárna nedostala licenci a my jsme svůj čas věnovali prohlídkám na jiné části České republiky.*“ Toto jeho vyjádření je zcela nepravdivé a také na to bylo obhajobou poukazováno i u soudu. Z dokumentu, který byl policií zajištěn v prostorách ERÚ, jednoznačně vyplynulo, že opakované ohledání v závěru roku 2010 proběhlo minimálně v dalších 14 případech. To, že bylo nařízeno opakované ohledání, tedy nebylo nic nestandardního. Naopak bylo zcela běžnou praxí ERÚ, že pokud byly při první kontrole zjištěny na energetickém zařízení nedostatky, pak se provedla opakovaná kontrola, a pokud bylo vše v pořádku, tak se udělila licence, což byl případ také chomutovských elektráren FVE Saša – Sun a FVE Zdeněk – Sun.

(Mimochodem Rostislav Krejcar se za pochybných okolností nedávno znovu vrátil na ERÚ a stal se členem Rady ERÚ i přesto, že za působení tehdejší předsedkyně ERÚ Aleny Vitáskové na tomto úřadě skončil, respektive byl vyhozen. Kdo má zájem na tom, aby pan Krejcar na ERÚ znovu působil?)

Reportéři ČT dále ve svých reportážích uvádí: „*S každým odhaleným podvodem se daří šetřit peníze daňových poplatníků, bylo to tak i v případě chomutovských elektráren, ty už nemají nejvýhodnější tarif roku 2010, ale prodávají proud za mnohem nižší ceny roku 2011, kdy byly skutečně dostavěny.*“ Žádné ušetření peněz daňových poplatníků tato kauza nepřinesla. Od roku 2014 platí domácnosti příspěvek na obnovitelné zdroje energie pořád stejný, a to 495 Kč/MWh. Kde tyto peníze mizí, toť otázka...

Česká televize jde mnohem dále a opakovaně ve svých reportážích pořád dokola říká, že elektrárny nebyly včas dokončeny a že byly dokončovány až v následujícím roce po udělení licence. Tak například v reportáži odvysílané 22.1.2018 se divák dozví: „*Začátkem roku 2011 při obhlídce těchto elektráren jsme nafotili a natočili dělníky, kteří zde ještě pracovali.*“ A následuje „*skrytý zvukový záznam z 23.2.2011*“, kde je rozhovor s dělníky pracujícími na výstavbě plotu kolem elektráren:

otázka reportéra Havlíka: „*Vy jste poslední panely na tom géčku pokládali letos?*“

odpověď 1: „*Ano.*“

odpověď 2: „*Zima byla, ne letos.*“

otázka reportéra Havlíka: „*To je kdy zima? To je po Vánocích, leden třeba nebo?*“

odpověď: „*No to jsme dělali a leden jsme končili.*“

otázka reportéra Havlíka: „*Leden jste ještě tady byli? A pokládali jste panely?*“

odpověď: „*Ano.*“

reportér Havlík: „*Stručně řečeno, elektrárny nebyly včas hotové.*“

Další jasný případ záměrné manipulace. Tento „*skrytý zvukový záznam z 23.2.2011*“ byl přitom poprvé odvysílán v pořadu Reportéři ČT dne 21.3.2011 v reportáži pod názvem „*Solární elektrárny v Chomutově*“, kde ale dělníci hovoří na tomto záznamu o tom (čas 05:47), že „*do konce roku se to*

dodělávalo, aby se to stihlo kvůli termínu.“ Na otázku reportéra Havlíka, zda se ještě na Silvestra pokládaly panely, dělník uvádí: „Ne nepokládalo, to už se jenom dodělávaly přicmrndávky, kabely se domonotovávaly. Jinak jako panely už byly položeny.“ Tato část je ale z dalších reportáží vystřižnuta.

Na pozadí reportáží jsou dále promítány fotografie, na kterých jsou zachyceni dělníci, kteří měli pracovat na elektrárnách v Chomutově v roce 2011. Když se na fotografie podíváte pořádně, zjistíte, že tito dělníci nepracují na elektrárnách. Nestaví elektrárnu, ale plot kolem elektrárny, a to ještě jen jeho malou část (cca 100 metrů z celkových cca 4500 metrů).

Po této reportáži se rozjelo soukolí a následovala několik let trvající mediální štvаницe. Téměř všechna média chrlila zprávy o tom, že v případě dvou chomutovských solárních elektráren došlo k obrovskému podvodu, že elektrárny nebyly včas dokončené, a přesto získaly neoprávněně licence, a to za velmi podivných okolností. Palcové titulky hlásaly o nejrozsáhlejší odhalené kauze, o obřím dvoumiliardovém podvodu, o solárních baronech Zemcích i o tom, že právě kvůli nim je pro všechny dražší elektřina. Veřejnost měla brzy jasno, fakta nikoho nezajímala. Stejně tak měl ihned jasno i soudce, který případ rozhodoval, a to ještě před začátkem dokazování. V tomto duchu pak celý proces také probíhal.

Dlužno říci, že ne úplně všechna média informovala o kauze nepravdivě. Objevila se i média a někteří redaktoři, kteří si dali práci s tím komplikovaný případ nastudovat, proniknout do detailů a snažili se informovat objektivně a pravdivě. Byl jich ovšem jen nepatrný zlomek a v celkové mediální masáži jejich zprávy zcela zapadly nebo byly překřičeny masou ostatních médií. Tak například týdeník Ekonom přinesl svědectví Daniela Zemana, topmanažera firmy Actherm, k jejíž síti na Chomutovsku byly obě elektrárny připojeny. Doslova uvedl: „Zemek měl 26. prosince hotovo. Zažili jsme tu jednu z nejpřísnějších kontrol z ERÚ, kdy jejich lidé dokonce tahali za dráty, aby si ověřili, že jsou zapojené.“ Reportér Pavel Páral v týdeníku Euro nebo redaktorka Kateřina Surmanová v Lidových novinách pak správně poukázali na to, jaký právní chaos panoval v závěru roku 2010 a že platily vzájemně protichůdné normy, které nešlo splnit zároveň. A že bylo prakticky nemožné dostat se z absurdního bludného kruhu, kdy revizní zprávu je na jedné straně možné vyhotovit až poté, co je elektrárna připojena k síti, a přitom připojit elektrárnu k síti je možné až poté, co je vyhotovena revizní zpráva. Což by znamenalo, že úplně všechny revizní zprávy vydané do roku 2011 na všech elektrárnách neodpovídají zákonu, a lze tedy zpochybnit veškeré licence, které byly na jejich základě uděleny. Upozornili také na to, že pro získání licence ve skutečnosti dokonce nebylo vůbec nutné, aby stavba byla nezbytně kompletně dokončena, pouze musela být ve stavu, aby byla schopna připojení do sítě. A že je zde společenská objednávka na potrestání proklínaných a demonizovaných vlastníků solárních elektráren a konstrukce státního zástupce je smělou teorií kriminalizace správního řízení.

O tom, jak to bylo s celým případem doopravy, pojednává dokument Nebezpečné slunce reportéra Miroslava Pechury, který dopodrobna mapuje celou kauzu kolem solárních elektráren v Chomutově. Byl odvysílán v rámci publicistiky na několika televizních stanicích. Česká televize o něj zájem neprojevila. Je možné jej shlédnout i na YouTube pod názvem „Nebezpečné slunce“.

TVS: Nebezpečné slunce

TVS: Nebezpečné slunce

<https://www.youtube.com/watch?v=6fD5ElqdDME>